

FINNSAM-konferens i Falun om folktro 9-10 februari 2008

Av Arne vannevik

När nätverket FINNSAM ägnade sin vinterkonferens 2007 i Skasenden åt skogsfinsk folktro, visade det sig att ämnet var så stort och intressant, att det ingalunda kunde täckas in på en enda konferens. Därför blev det fortsättning på samma tema, när FINNSAM i samarbete med Högskolan Dalarna inbjöd till årets vinterkonferens i Falun 9–10 februari. Ungefär 75 intresserade hade anmält sig för att ta del av föredrag om schamaner, vismän/kvinnor och magiska symboler.

*Högskolan
Dalarna*

Först ut av föredragshållarna var Torsten Blomkvist, lektor i religionsvetenskap vid Högskolan Dalarna. Han gav en generell introduktion, belyste folktrons status i religionsvetenskapen och gjorde sedan en djupdykning ner i de gotländska bildstenarnas fascinerande värld. Dessa bildstenars tillkomst sträcker sig över en tusenårsperiod. Det är komplicerade förhållanden med en varierande symbolik: virvelhjul, skepp, solsymboler mm.

Här finns rika möjligheter till jämförelse med magiska symboler i helt andra kultursammanhang. Vid ett av kvällens bildspel, som Seppo Remes visade, dök nämligen några av dessa symboler upp i ett helt annat kultursammanhang.

Birger Nesholen har under senare år intresserat sig mycket för schamanism. Han berättade, att grundbetydelsen i ordet schaman (som kommer från tungusiskan) är "en som ser i mörkret". Företeelsen finns i många kulturer i alla världsdelar från stenålder till 1900-talet. För att förstå schamanismen måste man betrakta naturen som animistisk: allt i naturen är besjälat. Guden Asaguden Oden beskrivs av Snorre med sådana egenskaper, att det stämmer in på en schaman. En riktig schaman går in i ett annat medvetandetillstånd utan droger. Han kommer då i extas (kontrollerat) eller i besatthet (okontrollerat), och det är då han "ser". Det finska verbet laulaa (sjunga) betyder egentligen sjunga trollformler, vilket kan jämföras med samernas jojk. Kraften hos en schaman sägs försvinna samtidigt som hans tänder. Vid denna uppgift påminde Bo Hansson om att Per-Martin Tvensberg i ett av sina svedjebruksfördrag nämner, att man skickade de söner och unga män, som hade bäst tänder, för att rekognoscera kommande svedjemarker. De förväntades ha den bästa livskraften och överlevnadsförmågan. Här kan tilläggas (det nämndes inte på konferensen) att Nils Keyland i sin uppsats från 1906 Om den svenska allmogens jakt berättar om en gubbe i Östmark, som stämde vargarna från trakten med följande ord: "Nu kommer I inte tepaka, se länge tänran setter i käkpenan men" (Nu kommen I inte tillbaka, så länge tänderna sitter i käkbenen på mig).

Maud Wedin informerade sedan om tietäjä – status och verksamhet. Tietäjä är den som vet, klok gubbe eller klok gumma med förmåga på ont och på gott. Maud tog också upp ett par väsentliga frågeställningar. Vad är det för skillnad mellan skogsfinsk och norsk/svensk folktrö? Hur förhåller vi oss själva till den skogsfinska folktron? Visar vi tillräcklig respekt för den skogsfinska vardagens behov av folktrö? Hon berättade vidare att hon i sin avhandling avstått från att behandla folktron, då metoder och modeller för studium av skogsfinsk folktrö är otillräckliga.

Kaisa Vilhuinen, Finnskogarnas traditionsbärerska

Lördagens program på Högskolan avslutades med att Margareta Wolf informerade om en planerad finsk-ugrisk studieresa i augusti 2008. Den som vill veta mer, kan ta kontakt med Margareta på e-post margareta.wolf@comhem.se.

När FINNSAM har sina ordinarie höst- och vårkonferenser förlagda till olika finnbygder, är föreläsningssalen av naturliga skäl oftast av mycket enkelt slag. Nu hade vi tillgång till en hypermodern högskolelokal med alla tänkbara tekniska hjälpmedel. Någon projektor passade dock på att ha "lördagsstängt", men det gick bra ändå.

Kvällens middag i form av italiensk buffé hade förlagts till det vandrarhem, där flertalet hade sin inkvartering.

Efter den visade Seppo Remes ett par fina bildspel, det första om inristningar på finnskogarna i Skandinavien och Finland.

Till vänster visas en bild av de inristningar som finns på en uthusdörr i Purala finngård, Östmark i Värmland.